

מי שמתו פרק שלישי ברכות

(א) ונמ"ק כג: איתא רבן גמליאל וכן איתא בשמחה פ"ג ט"ז (ג) טוטה דף מג. (ד) ונשאלתו מ"י מ"י שרה א"י אמר רב יהודה אמר רב, (ד) ג"א מלגנין, (ה) נמ"ק ט"ז: (ו) ומיהו נראה דלף גמ"ט ש"ד מנתקט בספיא ס"ת כ"ל ר"ש א' ונדקמרת אלף אסיפא כ"ל ר"ה ור"ה ר"ש א' (ח) ומאי טעמא כ"ל ר"ה ר"ש א' (ט) ויניין מוספת פסחים מ: ד"ה אלף ומו"י כ"ד עד ע"ה ד"ה ספקי ומו"י נדה ס: ד"ה אלף ומו"י ע"ג ס: ד"ה אלף.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואלו מברך וכו' למיאלף ולקב"ו ששבו אינו קוב"ו מלכ: (ב) תוס' ד"ה למחר וכו' צ"ח בטלומתין ור"בא משום לונג, נ"ש מנחת ומתלה דגהתו צ"ע: (ג) בא"י וגדול המלוה וכו' דקשה מהרי"א דהתלם: (ד) בא"י מלשן למי"ה הו' דמקריס האלימ' משום דלימ' עולה:

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש כתב, וכן בדבייתיהו דראב"ש כיון שלא היה עומד לקב"ו חלה עליו אבילות מיד. ב. בתוס' ור"ש כתב, כי שבע מוקני להי"ד כי ציצית ערדת הוא שקיים התורה ואין הדרו ראוי לאותו ערדת עכשיו.

מוסף רש"י

ואין מברכין עליו. ככתב המנו"ח להוציא ידי חובתו (יור"ד כג. מבתי"ה) ואין מוזמנין עליו. וכל זה לפי שאין דעתו מיושבת עליו ונראה כנראה לנפלה, ועוד דלא לא לנכר כאלו ששם צערו והיו ליה לטעג לרש (ס' הנו"ב בשם רש"י). ורש"י מביא כשהוא אובל (שם). ונתייב בכבולין. מתייב בנאות ענג שבת דלף אלנות בשבת (שם). מת רופס ארבע אמות לק"ש. שאין דעתו מיושבת עליו ונראה כנראה לנפלה, ועוד משום לונג לרש שזה קורא וזה אינו יכול לקרות (שם). הנה קשריא תכלתא. ציציתו יזו נגרות על גבי הקניות (כת"י).

רב ניסים גאון

פרק ג
דאמר מר מת רופס ד' אמות לקרית שמע. עיקרה במסכתא שמיט. בפרק משוה מלחמה. (דף מג) כי אתא רב דמי אמר ר' יוחנן משום ר' אליעזר בן יעקב מת רופס ד' אמות לקרית שמע דכתיב (משלי י) לונג לרש חרף עשהו:

ואין מברכין עליו. אין לר"ח שיברכו לו אחרים צברת הלחם: ואין מוזמנין עליו. אין מלטרף עם שלשה לזמון: שמיש המטה איכא צניינהו. לר"ש חייב אלף צעונה בשבת: קפני מיהם פטור מק"ש ומלך צרכות. ואפילו כשהוא אוכל צבית חצירו: פרגמא.

והמניא פטור מתקיעת שופר אית לך למימר בחול ולא צ"ט צתמיה ומשני א"ר חנינא מכיון שהוא זקוק להכין לו ארון ותכריכין כדתנן (שבת קנ"א). מחשיכין על התחום להביא לו ארון ותכריכין כמו שהוא נושא משאו דמי אלמא משמע דבשבתות וי"ט אינו רשאי לנכר ולהתפלל דטרוד להשקיך לו על התחום להביא ארון ותכריכין וקשיא מסיפא דקמני בשבת מברכין עליו ומזמנין עליו וכן תניא נמי צירושלמי דד"א בחול אלף צבית מיסב ואוכל ומנכך ועונים אחריו אמן. ואומר הר"י דפליגי אהדי רישא וסיפא צירושלמי. ורבי נתנאל היה אומר דאפשר ליטעו דודאי אס דעמו להשקיך על התחום או יש לנו לומר דטרוד להשקיך ואינו רשאי לנכר אלף צבית מייירי בשאין דעמו להשקיך על התחום ומיהו האי טעמא לא שייך לטעמא דמשום כבודו. ומן הירושלמי דמשני דפטור מנטילת לולב דמייירי בחול המועד דטרוד לישא משאו למדנו שחול המועד שייך אנינות כשמתו מוטל לפניו וכיון דכשמוטל לפניו שייך אנינות כי מוטל עליו לקבורו כמוטל לפניו דמי וכן איכפא מי שמתו מוטל לפניו ואין עליו לקבורו אינו נוהג אנינות וכן משמע צירושלמי נמסר לרביס אוכל צביר ושותה יין נמסר לכתפס כנמסר לרביס ועל כרחך נמסר לרביס ר"ל אפי' לפניו דאי שלא לפניו תיפוק ליה שמיך חל עליו אלנות משילא מפמת צימו ללא חל עליה אנינות א"כ ארס שאינו יכול לקבור מתו כגון ארס שמת צבית האסורים ואין המושל מניחו לקבורו נראה שאין חייב לנהוג בו אנינות שהרי אין זה מוטל עליו לקבורו מפני שאינו יכול לפדומו ולהוציאו לקבורו כדתיניא במסכת שמחות (פ"ג) נתיאלף צעליו מלקבורו מתאלבין עליו ופסיק מנייה מורת אנינות מיהו צאמתו שפסוק מושל גם אלילות אינו חייב ללא דמי למתיאלף מלקבורו (א) ששם אינו קוברו מו אלף הכא דעדין הוא מלפס אס יוכל לעשות פשרה עם המושל להניחו לקבורו וכן מעשה דר' אליעזר צ"ש צבצא מליעל (דף פד:) דפסק מלתו אנינות ומעשה שמתה אחותו של ר"ת בשבת והודיעו לו צמולאי שבת צעיר אחרת ואלף צביר ושתה יין ואמר כיון שיש לה צעל שחייב בקצורתה אינו אסור צבציר ויין ואפשר שגם ר"ת אס היה צעיר עלמנו היה מיקל מאותו הטעם: וספ"ר תורה בדרועו וקורא. והוא הדק דעל פה אסור לקרות: וירבב ע"ה.

ואין מברכין עליו ואין מוזמנין עליו ופטור מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה ובשבת מיסב ואוכל בשר ושותה יין ומברך ומומן ומברכין עליו ומוזמנין עליו וחייב בכל המצות האמורות בתורה (רש"ב"ג אומר מתוך שנתחייב באלו נתחייב בכבולין וא"ר יוחנן מאי בינייהו תשמיש המטה איכא בינייהו קתני מיהת פטור מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה אמר רב פפא תרגמא אמהויר פניו ואוכל רב אשי אמר כיון שמוטל עליו לקבורו כמוטל לפניו דמי שנאמר ויזקם אברהם מעל פניו מתו ונאמר ואקברה מתו מלפני כל זמן שמוטל עליו לקבורו כמוטל לפניו דמי מתו אין אבל משמרו לא והתניא המשמר את המת אע"פ שאינו מתו פטור מק"ש ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה משמרו אע"פ שאינו מתו אע"פ שאינו משמרו מתו ומשמרו אין אבל מהלך בבית הקברות לא והתניא בראשו וספר תורה בזרועו וקורא ואם עושה כן עובר משום לונג לרש חרף עושהו התם תוך ארבע [אמות] הוא דאסור חוץ לארבע אמות חייב דאמר מר צבמת תופס ד' אמות לק"ש הכא חוץ לד' אמות גמי פטור: גופא דהמשמר את המת אע"פ שאינו מתו פטור מקריאת שמע ומן התפלה וזה משמר זה שנים זה משמר וזה קורא ומתפללין שניהם בזוית אחרת מאי בינייהו אמר רבינא חוששין לעכברים איכא בינייהו מר סבר חיישין ומר סבר לא חיישין: ת"ר דהמולך עצמות ממוקם למקום הרי זה לא יתנם בדסקיא ויתנם על גבי המור וירכב עליהם מפני שנוהג בהם מנהג בזיון ואם היה מתירא מפני נכרים ומפני לסמים מותר וכדרך שאמרו בעצמות כך אמרו בהספר תורה אהי"א אולימא ארישא פשיטא מי גרע ספר תורה מעצמות אלא אסיפא: אמר רחבה (א) אמר רב יהודה וכל הרואה המת ואינו מלווה עובר משום לונג לרש חרף עשהו ואם הלוחו מה שכתו אמר רב אסי עליו הכתוב אמר מלוה ה' חונן דל (ב) ומכבדו חונן אביון: רבי חייא ורבי יונתן הוו שקלי ואולי בבית הקברות הוה קשריא תכלתא דרבי יונתן אמר ליה רבי חייא דלייה כדי שלא יאמרו למהר באין אצלנו ועכשיו (ג) מחרפין אותנו אמר ליה ומי ידעי כולי האי והא כתיב (והמתים אינם יודעים מאומה אמר ליה (ד) אם קרית לא שנית אם שנית לא שלשת אם שלשת לא פירשו לך (ה) כי החיים יודעים שימותו אלו צדיקים שבמיתותן נקראו חיים שנאמר (ו) ובניהו בן יהוידע בן איש חי רב פעלים מקבצאל הוא הכה את שני אריאל מואב והוא ירד והכה את הארי בתוך הבור ביום השלג

דעתך לאסור ק"ת אלף צבציראם ובכמוצם שפיר דמי (ז) מנדקט ק"ת ולא מסתבר לומר פשיטא דמותר דלמה יהיה אסור ועוד דצהדיא אמר צירושלמי דסקיא מלפס אס פריס או שהיו צה עממות של מת הרי זה מפשינן לאחוריו ורוכז עליו: אר"א אסיפא משום אסמים מותר ארבוט ע"ה. וה"ה לאחוריו מותר אפילו צלף לטטים: ר' מחרר באין אצלנו ועכשיו מחרפין אותנו. ומימה והא אמרי' צפ' התכלת (מנחות דף מא.) הוה שעתא דאי רמינן ליה פי' נותנין ציצית בטליתותיהן (ח) משום לונג לרש וי"ל דה"פ הכא דמצישיין אותם צמה שהחיים מלווים והמתים אינם מלווים והגדול המלווה וכו' (ו) והוה דהתכלת היינו דרמו חוטים למתים ועכשיו אנו מסלקין אותן (ט) ומאי שנא אומר ר"ת דוקא הם שהיו רגילים כולם צחייהם ללבוש טלית צד' כנפות וללבוש ציצית וגם לכל העוסקים צהם יש להם ציצית והוה לונג לרש אס לא היה להם ציצית או משום דכתיב לדור תס אלף אנו שגם צחיינו אין מנהגינו ללבוש תמיד ציצית אי הוי רמינן להו הוי כמו לונג לרש וכו' נשים לאותם שהיה להם צחייהם א"כ יהיה לונג לרש לאחריים ועוד אר"ת ששמע מלפניו לות"ר: (י) דמסקריס הציצית דציצית עולה למנין תרי"ג עם ח' חוטיין וחמשה קשרים ואם לובש ציצית נראה כאלו קיים כל התורה ומיחו כשקרא וזה לא נהירא דגם חיים עמה למה לובשים הלא לא קיימו כל התורה כולה ומיהו י"ל דלנו סומכים על מסכת שמחות (פ"ג) שזה אכא שאול לצניו הטילו תכלת מאפילוינו ואע"פ שהגמרא חולק עליו יש דברים שאנו מניחין הגמ' שלנו ואנו עושין כספרים החלוטנים כמו מחוץ ישעיהו כפסיקתא וכמו יחל שיש צגמ' (מגילה דף לב.) דתתענית קורין צרכות וקוללות ובמס' סופרים (י"ז) מפרש ויחל והריצ"ה היה רגיל שלא להסירם מן הכנף אלף לקושרם ולהדקם בתוך הכנף לפוקי נפשיה מפלוגתא אס הם חייבין ציצית יש להם ציצית ואם לאו הרי הם מכוסין: (י"ח) ש"נ אריאל מואב. על שם דוד ושלמה שבנו את הבית וצאו מרות המולאציה:

ה א מיי פ"ד מהלכות תפילין הלכה כג ופי"ד מהלכות אלף הלכה יג ופי"ד מהל' ס"ת הלכה ון סגמ עשין כב טו"ש"ע א"ח סימן מה סעף א ומימן עא סעף ד ופי"ד סימן רפס סעף ג ו: ב (מיי פ"ג מהל' ק"ש הל' כ טו"ש"ע א"ח ס"י עא סעף ג ופי"ד סימן שסו סעף ג ו: ג מיי פ"ד מהלכות ק"ש הלכה ג טו"ש"ע א"ח סימן עא סעף ג ד ופי"ד סימן שמה סעף ו: ד מיי פ"ד מהלכות אלף הלכה י"ד סגמ עשין מד"ט כ טור ש"ע י"ד סימן טג סעף ו: ה מיי פ"י מהל' ס"ת הלכה יא טו"ש"ע י"ד ס"י רפס סעף ג: ו ח (מיי וסגמ ע"ס) טור ש"ע י"ד סימן שסא סעף ג: ז טו"ש"ע א"ח ס"י כג סעף א' וי"ד ס"י שסו סעף ו: יז

תורה אור השלם

1. וקם אברקה מעל פניו מתו וקבורו אל בני חת לאמר: בראשית כג ג
2. גר וחושי אצבי עקבם ונו ל' אחוז קבר עקבם ואקברה מתי מלפני:
3. לעג לרש חרף עשהו שקמה לאיד לא יקנה:
4. מלוה י' חונן ד'ל וגמלו י'שלים לו:
5. עשק ד'ל חרף עשהו וקבורו חנו אביון:
6. כי החיים יודעים שימותו והמתים אינם יודעים מאומה ואין עוד לקום שקר כי נשבו זכרם:
7. והקב"ו בן יחידע בן איש חיל רב פעלים מקבצאל הוא הכה את שני אריאל מואב והוא ירד והכה את הארי בתוך הבור ביום השלג:

רבינו הגנאל

ת"ר המולך עצמות ממוקם למקום הרי זה לא יתנם בדסקיא פי', שני שקין מחוברין ומנוחין על החומר אחד מצד זה ואחד מצד אחר. ובלשון ישמעאל אלכריג.

מי שמתו פרק שלישי ברכות

1. ואתה חלל רשע נשיא ישראל אשר בא יומנו בעת עון קץ. יחזקאל בא ל על פי שנים ערים או שלשה ערים יומת המת לא יומת על פי עד אחד. דברים יז
2. יבדדו בניו ולא ידעו ויפצרו ולא יבין למה. איוב יד בא
3. אך בשרו עליו יאכל ונפשו עליו תאכל. איוב יד כב
4. ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק ולישכך לאמר לזרעך אתה נתתי. ויאמר בעיניך ושמעו לא תעברו. דברים לד ד

מוסף רש"י

מאי לאמר אמר הקב"ה למשה לך אמור להם וגו'. כתיב ואל תאמרו לאברהם ליצחק ולישכך שבעה שנים נשבע לך קיימתי, וזהו לאמר, לך האומרים לך, אבל גויה היא מלפני ששמה לא מעוברת, שאלו כן הייתי מקיימך עד שמראה אותם נעושים וקועים בה ומק' ומגיד להם (דברים יז ד).

בן איש חי אמר בולוי עלמא. צספריס מדויקים כתיב חי וקרין חיל ומן הכתיב דייק הכי שלא כתיב חיל אלף חי: **סיפרא דבי רב**. מהארי דריש שהוא ממור צספריס: **בתוך הבור**. שהוא צלמנע הספריס:

אלמא ידעי. מדקאלמר לעגל קא חמית ולא מני לשנויי כדלעיל דומה קדים ואמר להו דהיינו דוקא לאלמר אזל כל כך לא היה מקדים שהוא עלמנו אינו יודע: חפ"י

בן איש חי אמר כולוי עלמא בני מתי גינהו אלא בן איש חי שאפי' במיתו קרוי חי רב פעלים מקבצאל שריבה וקבין פועלים לתורה והוא הכה את שני אריאל מואב שלא הניח כמותו לא במקדש ראשון ולא במקדש שני והוא ירד והכה את הארי בתוך הבור ביום השלג איכא דאמרי דתבר גוויז דברדא ונתת וטבל איכא דאמרי דתנא סיפרא דבי רב ביומא דסיתוא. והמתים אינם יודעים מאומה אלו רשעים שבחיהו קרויין מתים שנאמר ואתה חלל רשע נשיא ישראל ואי בעית אימא מהכא² על פי שנים עדים או (על פי)

שלשה עדים יומת המת חי הוא אלא המת מעיקרא: ¹בני ר' חייא נפוק לקרייתא אייקר להו תלמודיהו הוו קא מצערי לאדכוריה א"ל חד לחבריה ידע אבון בהאי צערא א"ל אידך מנא ידע והא כתיב³ יכבדו בניו ולא ידע א"ל אידך ולא ידע והא כתיב⁴ אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל ואמר רבי יצחק קשה רמה למת⁵ כמחט בבשר החי אמרי בצערא דידהו ידעי בצערא דאחרינא לא ידעי ולא והתניא⁶ מעשה בחסיד אחד שנתן דינר לעני בערב ר"ה בשני בצורת והקניטוהו אשתו והלך ולן בבית הקברות ושמע שתי רוחות שמספרות זו לזו אמרה חדא לחברתה חברתי בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם אמרה לה חברתה איני יכולה שאני קבורה במחצלת של קנים אלא לכי את ומה שאת שומעת מאחורי הפרגוד אמרה לה שמעתי שכל הזורע ברביעה ראשונה ברד מלקה אותו הלך הוא זורע ברביעה שניה של כל העולם כולו לקה שלו לא לקה לשנה האחרת הלך ולן בבית הקברות ושמע אותן שתי רוחות שמספרות זו עם זו אמרה חדא לחברתה בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם אמרה לה חברתי לך איני יכולה שאני קבורה במחצלת של קנים אלא לכי את ומה שאת שומעת בואי ואמרי לי הלכה ושטה ובאה ואמרה לה חברתה חברתי מה שמעת מאחורי הפרגוד אמרה לה שמעתי שכל הזורע ברביעה שניה שדפון מלקה אותו הלך זורע ברביעה ראשונה של כל העולם כולו נשדף ושלו לא נשדף אמרה לו אשתו מפני מה⁸ אשתקד של כל העולם כולו לקה ושלך לא לקה ועכשיו של כל העולם כולו נשדף ושלך לא נשדף סח לה כל הדברים הללו אמרו לא היו ימים מועטים עד שנפלה קטמה בין אשתו של אותו חסיד ובין אמה של אותה ריבה אמרה לה לכי ואראך בתך שהיא קבורה במחצלת של קנים הקברות ושמע אותן רוחות שמספרות זו עם זו אמרה לה חברתי בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם אמרה לה חברתי הניחני דברים שביני לבינך כבר נשמעו בין החיים אלמא ידעי דילמא איניש אחרינא שכיב ואזיל ואמר להו ת"ש דועירי הוה מפקיד זוזי גבי אושפזיכתיה עד דאתי ואזיל לבי רב שכיבה אזל בתרה לחצר מות אמר לה זוזי היכא אמרה ליה זיל שקלינהו מתותי⁹ בצנורא דדשא ברוך פלן ואימא לה לאימא תשדר לי מסרקאי וגובתאי דכוחלא בהדי פלניתא דאתיא למחר אלמא ידעי [דלמא] דומה קדים ומכריז להו ת"ש דאבוה דשמואל הוו קא מפקדי גביה זוזי דיתמי כי נח נפשיה לא הוה שמואל גביה הוו קא קרו ליה בר אכיל זוזי דיתמי אזל אבתריה לחצר מות אמר להו בעינא אבא אמרו ליה אבא טובא איכא הכא אמר להו בעינא אבא בר אבא אמרו ליה אבא נמי טובא איכא אמר להו בעינא אבא בר אבא אבוה דשמואל היכא אמרו ליה סליק למתיבתא דרקינא אדהכי הוייה ללוי דיתוב אבראי אמר ליה אמאי יתבת אבראי מאי טעמא לא סלקת אמר ליה דאמרי לי כל כי הנך שני דלא סליקת למתיבתא דרבי אפס ואחלישתיה לדעתיה לא מעיילינן לך למתיבתא דרקינא אדהכי והכי אתא אבוה הוייה דהוה קא וכו' ואחיק אמר ליה מאי טעמא קא בכית אמר ליה דלעגל קא אתית מאי טעמא אחיכת דחשיבת בהאי עלמא טובא אמר ליה אי חשיבנא נעיילוהו ללוי ועיילוהו ללוי אמר ליה זוזי דיתמי היכא אמר ליה זיל שקלינהו באמתא דרחיא עילאי ותתאי דידן ומיצעי דיתמי אמר ליה מאי טעמא עבדת הכי אמר ליה אי גנובי גנבי מגנבו מדידן אי אכלה ארעא אכלה מדידן אלמא דידעי דילמא שאני שמואל כיון דחשיב קדמי ומכריז¹⁰ פנו מקום וואף ר' יונתן הדר ביה דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן מגין למתים שמספרים זה עם זה שנאמר ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר מאי לאמר אמר הקדוש ברוך הוא למשה לך אמור להם לאברהם ליצחק וליעקב שנובעתי לכם כבר קיימתיה לבניכם ואי

גוויז דנדרא. חמיכות של צדד והקרח שקורין גלגלנ"א צלע"ו והיינו ציוס השלג: ונחם וטבל¹¹ לקריו¹² כדי לעסוק צמורה: **דסנא סיפרא דבי רב**. תורת כהנים: **חלל רשע**. על דקיהו הוא אומר ועדיין זימי יחזקאל חי היה וקורו חלל: **לקרייתא**. להתעסק צעזעזת לחומס: **אייקר תלמודיהו**. אשתכח תלמודם מנרסמם. אייקר הוכזב עליהם מחמת שכתה: **לערא דידהו**. לער גופם ממש כגון עקילת הרימה: **שמי רוחום**. של שמי ילדות ממות¹³: **ונשמע**. ונדע מה גזרו היום פורענות צעולם. שהעולם נדון ברי"ה: **הפרגוד**. מחילה המנדלת בין מקום השכינה:

רביעיה ראשונה. יורה. שלש רביעיות הן צכירה שניה ושלישית ראשונה צי"ו צמרתשון שניה צכ"ג שלישיית צכ"ח כסליו: **צד מלקה אוסו**. שעתיד צדד ליפול סמוך לרביעיה¹⁴ ראשונה ומה שזרע כבר הוקשה והצדד שזכרו והזרע צשניה עדיין כך הוא ואינו נצבר בצביל הצדד כענין שנאמר והפשתמה והשעורה נתמה והטפה והכוסמת לא נכו (שמות ט): **שדפון**. מלקה הכן ואינו משדף הקשה: **אלמא ידעי**. דכריס האמורים בין החיים: **נחלר מוס**. לצית הקצרות: **צלנורא דדשא**. צמור מפתן הבית שהללת סוצב צו: **מסרקאי**. מסרק שלי:

גובסא קנה. וצביל שמתה ילדה אמרה קן לעגמת נפש: **צדי פלניסא דאסיא למחר**. לקצורה: **אלמא ידעי**. מה שעושין שידעה זו שזו גוססת ונטויה למות: **דלמא דומה**. מלאך שהוא ממונה על הממס קדים ומכריז להו עכשיו יבא פלוני אזל שאר דברי החיים אינם יודעים: **צעינא חנא**. מצקש אני את חנא כך היה שמו: **ח"ל**. הממס נגלו לו כאלו הם חוץ מקצריהם ויושבים צעגולה: **חוייה**. שמואל ללוי¹⁵ חצרו שהיה יושב חוץ לשיבה של שאר ממס: **כל כי הנך שני**. מספר השנים שלא נכנסת צישיצמו של רבי אפס צנמס' כמזכות צפרק הנושא את האשה (דף קג): **חוייה**. שמואל לצדק דקא צכי ומיך: **דלעגל אסיס**. צמורה תקצר: **צאמסא דחיא**. כל בנין מושב החיים קרוי חמס החיים: **אלמא ידעי**. מני חשונ צין החיים: **זאס הארץ**. צמיתת משה כתיב: ואי

לשנה האחרת הלך ולן בבית הקברות ושמע אותן רוחות שמספרות זו עם זו אמרה לה חברתי בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם אמרה לה חברתי הניחני דברים שביני לבינך כבר נשמעו בין החיים אלמא ידעי דילמא איניש אחרינא שכיב ואזיל ואמר להו ת"ש דועירי הוה מפקיד זוזי גבי אושפזיכתיה עד דאתי ואזיל לבי רב שכיבה אזל בתרה לחצר מות אמר לה זוזי היכא אמרה ליה זיל שקלינהו מתותי⁹ בצנורא דדשא ברוך פלן ואימא לה לאימא תשדר לי מסרקאי וגובתאי דכוחלא בהדי פלניתא דאתיא למחר אלמא ידעי [דלמא] דומה קדים ומכריז להו ת"ש דאבוה דשמואל הוו קא מפקדי גביה זוזי דיתמי כי נח נפשיה לא הוה שמואל גביה הוו קא קרו ליה בר אכיל זוזי דיתמי אזל אבתריה לחצר מות אמר להו בעינא אבא אמרו ליה אבא טובא איכא הכא אמר להו בעינא אבא בר אבא אמרו ליה אבא נמי טובא איכא אמר להו בעינא אבא בר אבא אבוה דשמואל היכא אמרו ליה סליק למתיבתא דרקינא אדהכי הוייה ללוי דיתוב אבראי אמר ליה אמאי יתבת אבראי מאי טעמא לא סלקת אמר ליה דאמרי לי כל כי הנך שני דלא סליקת למתיבתא דרבי אפס ואחלישתיה לדעתיה לא מעיילינן לך למתיבתא דרקינא אדהכי והכי אתא אבוה הוייה דהוה קא וכו' ואחיק אמר ליה מאי טעמא קא בכית אמר ליה דלעגל קא אתית מאי טעמא אחיכת דחשיבת בהאי עלמא טובא אמר ליה אי חשיבנא נעיילוהו ללוי ועיילוהו ללוי אמר ליה זוזי דיתמי היכא אמר ליה זיל שקלינהו באמתא דרחיא עילאי ותתאי דידן ומיצעי דיתמי אמר ליה מאי טעמא עבדת הכי אמר ליה אי גנובי גנבי מגנבו מדידן אי אכלה ארעא אכלה מדידן אלמא דידעי דילמא שאני שמואל כיון דחשיב קדמי ומכריז¹⁰ פנו מקום וואף ר' יונתן הדר ביה דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן מגין למתים שמספרים זה עם זה שנאמר ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר מאי לאמר אמר הקדוש ברוך הוא למשה לך אמור להם לאברהם ליצחק וליעקב שנובעתי לכם כבר קיימתיה לבניכם ואי

(א) נשין מוס' ביק' פנ: ד"ה אמאן. (ב) נחמס' ע"ו מו. כמז רש"י ד"ה צני רבי חייא יהודה (ז) וזוקי' שמון. (ח) שבת י: קנה. (ט) וסותו דף י סתדרין מת: (י) נאבות דר"ג פ"ג ה"ח. (יא) וכלומר שמה קדמיש' ערוך ועי' מו"ט צ"ב פ"ו מ"ג. (יב) ג"ל לנרסא (יג) וסמירוס (יד) וסמירוס (טו) וסמירוס רב יוסף צד"ה א' יא אלא שטבל מחמת שנגע בשכן אחד, (יז) צ"ל שניה. (יח) ס"ה הכריז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שמי וכו' ממות הס"ד ואח"כ מ"ה בואי ונשוט ונדע:

גליון הש"ס

גמ' ואי ר' יונתן חדר ביה. ע"י סוטה דף ל' ע"ב מוס' ד"ה אבות: רש"י ד"ה ונתח בו' בדי לסיק בבורה. ע"י צ"ק דף פ"ב ע"ב מוס' ד"ה אלא:

לעוי רש"י

גלאנצ"א [גלצ"א]. קרח.

רב ניסים גאון

דילמא דומה הוה דקדים מכריז להו. במסכת סנהדרין בפרק כל ישראל יש להן חלק (דף ידו צד) אמרי' אמר ר' יוחנן אורוח מלאך שהוא ממתנה על הרוחות דומה שמו: ת"ש דאבה דשמואל הוה מפקדי גביה זוזי דיתמי אמר ליה דאמרו לי כל תנן שני דלא עיילת למתיבתא דר' אפס הבא נמי לא תיעול. איתיה לפירושה במסכת כתובות בפרק הנושא את האשה (דף קט) דתנו רבנן בשעת פטירתו של רבי כו' אמר להם לחכמי ישראל אני צריך ונכנסו חכמי ישראל אצלו אמר להם אל תספודוני בעיירות והושבכו ישיבה לאחר ל' יום שמעון בני חכם גמליאל בני נשיא חנינא בר חמא ישב בראש דאמרו' עלה לא קביל עליה ר' חנינא שהיה ר' אפס גדול ממנו ב' שנים ומחצה יתיב ר' אפס ברישא ויתוב ר' חנינא אבראי ואתא לוי יתיב גביה ומשום הכא לא עייליה ללוי למתיבתא דרקינא עד דבעא שמואל רחמי עליה ועיילוהו:

